

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

<p>PRETIULU ABONAMENTULUI: Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr. " " " " 1/2 anu 2 fl.50cr. Pentru Romani'a si strainetate pe anu 14 fr. " " " " pe 1/2 a. 7 fr.</p>	<p>PRETIULU INSERTIUNILORU: Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.; si mai sus 5 fl. v. a.</p>	<p>Correspondentiele sè se adreseze la Redactiunea dela „Biseric'a si Scól'a.“ Èr banii de prenumeratiune la „TIPOGRAFI'A DIECESANA in ARAD.“</p>
---	--	---

INVITARE DE PRENUMERATIUNE

LA

Biseric'a si Scól'a.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

—*—

Cu inceputulu a nului 1887 deschidemu abonamentu nou la „Biseric'a si Scól'a.“

Rugàm pre toti domnii abonenti de pana acuma, cari dorescu a avé fói'a nóstra si pe viitoriu, se binevoiésca a tramite la „Tipografi'a diecesana“ pretiulu de prenumeratiune care e:

PENTRU AUSTRO-UNGARI'A:

PE UNU ANU . . . . . 5 fl. — cr.
 „ 1/2 „ . . . . . 2 fl. 50 cr.

PENTRU ROMANI'A SI STRAINETATE:

PE UNU ANU . . . . . 14 franci.
 „ 1/2 „ . . . . . 7 fr.

Sprîjinulu moralu si materialu, de care pana acuma s'a bucuratu fói'a nóstra, ne îndreptatiesce a sperá, cà si in viitoriu vom fi îmbratisiati de aseminea simpathii calduróse precum si de buna-vointi'a nestramutata a On. Publicu cetitoriu.

REDACTIUNEA.

Inaintea serbatoriloru Nascerii Domnului

Ne sunt bine venite dilele de serbatóre!

In multele necazuri si ispite ale vietii actuale, multa este trebuinti'a de recreatiune si mangaiare spiritala.

Aflá-vom acésta mangaiare si recreatiune spiritala in santele dile ale serbatoriloru Nascerii Domnului, ce ne stau inainte?

„Intru cei de sus marire si pre pamentu pace, intre ómeni bunavoire“ sunt cuvintele, prin cari vestescu angerii Domnului venirea Messiei celui promis.

A prémari pre Domnulu si a intari intre noi pre pamentu legatur'a pacii si a bunavoirii este spiritulu, si parol'a serbatorii. Se prémari deci pre Domnulu pentru indurarea S'a cea mare, manifesteta prin opulu mantuirei facia de neamulu omenescu; si in acelasi timp se ne aprofundamu in meditatiuni religióse, cá spiritulu pacii si alu bunavoirii se petrunda cât mai afundu in inimile nóstre. Pacea si liniscea interna constituescu bogati'a cea mai mare, ce si-o póte cascade omulu. Din acésta bogatia ne impartiesce in aceste sante dile intru prisosintia biseric'a.

Si multa ete la noi trebuinti'a de „pace si de bunavoire!“

Suntem unu poporu, carele am plecatu multu mai tardiu, decât altele pre calea civilizatiunei, si in urmare unu poporu, carele chiar din acestu motivu avisati suntem a merge repede pre acésta cale.

Si vom merge. Nu se póte, cá se nu mergem, daca pscea si bunavoirea, vestita de angerii Domnului, si adusa de insusi Domnulu din ceriu pre pamentu, va fi scrisa cu litere nescerse in inimile nóstre.

Progresulu se realiséza grabnicu si cu multa trainicia in totu loculu, cand unitatea scopului unu singuru sufletu si o singura inima face din tóti factorii meniti a realisá scopurile mari si maretie.

Unulu este scopulu, pre carele lu-urmarimu toti prin biseric'a si scól'a nóstra. Si nu suntem multi acesti toti; dar puternici vomu fi cand stensu legati vomu fi unulu cu altulu prin legatur'a pacii, si cand inspirati vomu fi de „bunavoire“ facia de scopulu, pre carele lu-urmarimu.

Faptu este in viéti'a omului, ca individulu numai atunci se gasesce mai capace de orice lucrare, cand spiritulu lui este deplin liniscitu, si cand nu este distrasu in spornici'a lucrului prin nici unu feliu de preocupatiune, si cand nimicu nu-lu impedece a-si urmá si urmarí neconturbatu mersulu regulatu alu a-faciloru sale.

Faptu este in acelasi timp, ca popórele, fia mari, fia mici, numai atunci si urméza cu succésu mersulu lor.

spre progresu, cand ferite si puse la adapostu sunt de ceeace ne-am indatinatu a numi resboiulu dintre noi, si cand au pace si linisce de ajunsu spre a urmari cu succesu scopurile cele mari, pre cari le urmarescu prin munca si stredania.

La noi este mare trebuinti'a de munca cât mai spornica. Vom munci, si le vomu face pre tóte la timpu si cât se póte mai bine, daca vom avé destula pace si linisce sufletésca.

Laudandu deci pre Domnulu si aprofundandu-ne in spiritulu serbatorii vomu aflá de siguru recreatiune si tóta mangaierea sufletésca in aceste sante dile; si in acésta convingere a nóstra dorim onoratului publicu si intregu neamului nostru romanescu serbatorii fericite!

Prelegeri academice

din dogmatic'a ortodocsa, partea generala de Alexiu Comorasiu, fost protopresviteru p. o. de teologi'a dogmatica la facultatea ort. or. din Cernauti revediate cu binecventarea Inaltu Pré Santitului Archiepiscopu si Metropolitu D. D. Silvestru de profesorulu Dr. Emilianu Voitichi.

Acest'a este titlulu unei càrti aparute in tipografi'a archiepiscopala din Cernauti chiar in presér'a serbatoriloru Nascerii Domnului.

Ne-a surprinsu placutu acésta carte de multu acceptata de publiculu romanu. Ea este unu pré ni-meritu daru de serbatori pentru intréga biseric'a romana.

La noi este mare seceta in literatur'a teologica, si putem dice, ca nu este destul de afundu brazdatu terenulu in acestu ramu de scientia, cá se rodésca cu destula productivitate.

Intre astfelu de impregiurari, cartea ce ne sta inainte, cá un'a, carea privita din orice punctu de vedere, póte ocupá unu locu de onóre in literatur'a ori carui poporu, ne este fórté binevenita.

Cartea este lucrata de fericitulu protopresviteru si profesorulu de teologia Alexiu Comorasiu, si este revediatu de profesorulu Dr. Emilianu Voitichi. Ea este rezultatulu muncii si activitáti unei vietii de omu, care adencitu in sciinti'a universalá, si aprofunditu in adeverurile religiunei lui Cristos, a depusu rezultatulu muncii sale in aceste prelegeri academice; ér posteritatea le-a reveditu si edatu prin dlu Voitichi, pentrucá vecinicu se remana urma despre activitatea succésa a unui barbatu de merite in literatura, si pentrucá posteritatea cetindu acésta carte se-se intarésca, si edifice totu mai multu in adeverurile credintiei, carea conduce pre omu la mantuire.

Nu numai secet'a, ce se observa la noi in literatur'a teologica, da càrtii, de carea vorbimu valórea si important'i'a. Mai este o alta impregiurare, carea ridica pretiulu ei in mesura si mai mare.

Sunt intre noi, cá si intre streini multi ómeni, cari se spariia, si devinu asia dicendu nervosi, cand audu vorbindu-se de dogme, de revelatiune, de mi-

nuni, de prorocii etc. Si nu te poti mirá, cand ii-vedei astfelu. Possibilu este, cá acesti ómeni se nu fi avutu ocaziune se invetie, si se-si cascige convingerea, ca precum adeveru vorbimu, cand dicem pre bas'a esperientiei, ca de doue ori doi sunt patru: totu astfelu adeveru nestramutaveru si vecinicu este, cand dicem pre bas'a revelatiunei divine: ca Christos „a muritu, si a inviatu, s'a inaltiatu de pre pamentu la ceriuri, si érasí va veni intru mari rese judece vii si morti.“

In lume, in scientia si preste totu in viéti'a omenésca nu au locu si rola numai adeverurile, cascigate pre cale empirica, respective prin esperientia; ci o rola multu mai insemnata decât acestea, au in tóte afacerile vietii omenesci adeverurile, la cari omulu numai cu mintea s'a nu se póte inaltia, ci in cari l'au indusu insusi Dumnedieu pre cale supranaturala, prin descoperirea s'a.

Adeverurile empirice ne inmultiescu cunoscintiele, si prin mult'a gandire, de carea avem trebuintia, spre a-le aflá si a-ni-le insusi ne agerescu mintea, si ne facu capaci de lucru; ér adeverurile descoperite re-versa daru, putere si energia in inimile nóstre de a lucrá in tóte impregiurárele vietii spre a ajunge unu scopu sciutu, scopulu, pentru carele suntem creati: perfectiunea si prin perfectiune fericirea, — si in ace-lasi timpu ne-dau curagiulu si virtutea de a infrange si birui orice pedeca si ispita, ce ni-se pune in cale intru ajungerea acestui scopu unicu alu vietii nóstre.

Adeverurile empirice dau omului abilitatea si desteritatea de a lucrá; ér adeverurile descoperite constituescu darulu si puterea de a lucrá astfelu, precum pretinde chiamarea si positiunea lui in acésta viétia.

Adeverurile descoperite ne forméza convingerea, — si nobilitatandu-ne inim'a o facu se devina isvoru ne-secatu de fapte si virtuti mari.

Nu sunt fantóme si inventiuni dogmele, cari constituescu principiile credintiei órescine, ci adeveruri sigure si nestremutavere, sigilate cu sangele multimei celei mari de martiri.

* * *

Dupa acésta introducere se-ne aprofundámu putienu in cartea ce ne sta inainte.

Cartea de carea vorbimu, tractéza in partea generala, aparuta pana acum, aceleasi materii, cari le aflámu tractate in cartea Episcopului rusu Macarie, intitulata: introducere in teologi'a ortodocsa, aparuta in limb'a slava si franceza, ér mai asta véra aparuta in Bucuresti si in traducere romana, si respective aceleasi materii, cari in institutetele nóstre de teologia se predau sub titlulu de „prolegomene ale teologiei.“

Nu este acésta carte cu tóte acestea, nici traducere, nici compilatiune, ci este unu opu originalu independentu in sistema si in metodu, opu, in carele se imbina unu spiritulu petrunderiu cu cunoscintiele, ce si-le póte casciga unu omu prin munc'a unei vietii intregi.

Opulu tractéza in trei sectiuni cele mai grele teme ale teologiei, si anume in sectiunea I „despre originea dumnedieésca a religiunei crescine,” in sectiunea II „despre isvórele revelatiunei dumnediesci, seau religiunei crestine,” ér in sectiunea III „despre biserica ortodoxa crestina.”

Ocupandu-ne de fiecare din aceste sectiuni aflám in acésta carte urmatóarele:

I.

Dupace autoriulu in Introducere da definitiunea teologiei dogmatice in cuvintele: „teologi'a dogmatica este espunerea sciintiala a religiunei crestine pre temeiulu santei scripturi si santei traditiuni dupa doctrin'a bisericeii ortodoxe,” espune obiectulu si impartirea teologiei dogmatice, tractéza despre „religiune,” despre „revelatiune” si despre „originea dumnedieésca a religiunei crestine.”

In tractatulu despre religiune in genere autoriulu espune in unu modu naturalu cele trei adevururi fundamentale, si anume: esistentia a lui Ddieu cá fientia afara de lume (transcendentalá, supranaturala) carea a creatu totu ce esista; esistentia a omului, cá fientia reala si relativ de sene statatória, constatatória din corpu si din sufletu nematerialu, si dependentá de Ddieu in esistentia, desvoltarea si perfectionarea sa, si in fine infacisiéza pre omu cá „domnu si stepanu preste faptele sale;” ér cá alu treilea adevuru espune autoriulu influinti'a, ce o esercéza Ddieu asupra omului, precum si capacitatea omului de a cunosce si a primí in sene influinti'a lui Ddieu.

Dupa acést'a espune autoriulu „conceptulu, fundamentulu, conditiunile, impartirea, momentele esentiale si scopulu religiunei, precum si reportulu dintre religiune si biserica.

Religiunea ni-o infatisiéza autoriulu in deplina conformitate cu sant'a scriptura si cu doctrin'a bisericeii cá: „legatur'a seau uniunea via dintre Ddieu si omu,” ér fundamentulu in insasi „natur'a spirituala a omului.” Conditiunile religiunei sunt doue, si anume: 1) descoperirea lui Ddieu omului prin revelatiune, si impartasirea puterii necesarie, carea insufletiesce pre omu, lu-ridica, si-lu intaresce in viétii'a spirituala cu ajatoriulu gratiei divine; si 2) activitatea omului de a primí in sene adevururile descoperite si a esprima prin credintia, caritate si sperantia realisarea uniunei sale cu Ddieu, respective cultulu divinu internu si esternu. Religiunea se imparte in „obiectiva” si „subiectiva.” Cea dantaiu cuprinde in sene: „tóte acelea, ce a lucratu si lucréza Ddieu din partea s'a in scopulu realisarii uniunei omului cu Sene, adeca revelatiunea dumnedieésca,” ér a dóu'a, religiunea subiectiva se cuprinde in activitatea spirituala ce are a-o desvoltá si practicá omulu in cultulu celu internu si esternu alu lui Ddieu. Momentele esentiale aie cultului internu sunt: credinti'a, caritatea si sperantia, ér ale cultului esternu sunt rugaciunea si sacrificiulu. Scopulu religiunei este: 1) uniunea omu-

lui cu Ddieu, 2) prémarierea lui Ddieu, si 3) fericirea omului. Biserica fiend societatea, seau comuniunea ómeniloru, cari sustienu (respective profeséza) un'a si aceeasi religiune, si prin religiune sunt uniti unulu cu altulu, conceptele: „biserica si religiune” sunt corelate. Religiunea nu póte fi fara biserica, si biserica este necugetabila fara religiune. Scopulu bisericeii este a dá membriloru ei nutrementulu spiritualu alu credintiei, caritatii si sperantiei adeverate, mai departe a plini impreuna cu si pentru membri sei cultulu celu esternu alu lui Ddieu, si in urma a spori in ei viétii'a adeverata religiósá. Medilócele pentru realisarea scopului aretatu sunt urmatóarele: doctrin'a, cultulu, guvernulu bisericescu si ierarchi'a.

Tractandu autoriulu despre revelatiune, dupace espune conceptulu si impartirea demonstréza din tóte punctele de vedere posibilitatea si neccesitatea acestei'a pentru fericirea omului, combatendu in acelasi timp doctrinele sinistre. Apoi espune criteriile, si respective semnele, dupa cari se póte cunosce cu siguritate revelatiunea lui Ddieu. Aceste criterii le imparte autoriulu in interne si externe, cele interne le imparte in interne negative si in interne positive. Intre criteriile interne enumera autoriulu tóte acele momente, cari constituescu valórea intrinseca a revelatiunei, ér intre semnele externe: minunile, prorociile si criteriile, prin cari se distingu organele, destinate pentru respandirea revelatiunei divine.

In articulu III demonstréza autoriulu originea dumnedieésca a religiunei crescine, si dupace prin o scurta introducere aréta, ca religiunea véchiulu testamentu, carea se cuprinde din religiunea patriarchala si mosaica, si religiunea noului testamentu sunt unic'a si aceeasi revelatiune a lui Ddieu in trei trepte, din cari religiunea patriarchala si cea mosaica sunt preparátore catra revelatiunea dumnedieésca indeplinita si incheiata in Isus Christos, — constatéza originea dumnedieésca a acestei religiuni, aplicandu criteriile espuse mai sus ale revelatiunei. Legatur'a intre véchiulu si noulu testamentu este espusa in unu modu succesu, si unitatea in privinti'a scopului si a isvóruului, diu care emanéza revelatiunea divina, este espusa intr'unu modu atât de nimeritu, si cu o logica si cunoscintiele omului de specialitate, asia încât forméza in omu o convingere puternica si asupra nici unui punctu nu lasa pre cetitoriu nici in cea mai mica indoiéla.

Prorocii testamentului vechiu vestescu si descriu pre Messi'a celu fagaduitu cu privire la timpulu sosirei sale in lume, cu privire la referintiele personale si locale, sub cari va sosi si va vetiú Mantuitoriulu si cu privire la activitatea Mantuitoriului cá prorocu, seau invetiatoriu, cá preotu si cá imperatu; ér Mantuitoriulu venindu in lume justifica prorociile anterióre despre Sene, si prin caracterulu seu personalu, prin minunile, seversite de Densulu, prin minunile, seversite de Parintele seu curescu pentru legitimarea lui

Isus inaintea lumii, cá a adeveratului seu fiu, — demonstréza in modulu celu mai eclatantu Dumnedieirea S'a si Dumnedieirea doctrinei Sale, unic'a, prin carea se face neamului omenescu possibilu regenerarea vietii spirituale in genere si in specialu a vietii religióse morale.

Punctulu de culminatiune in religiunea crestina lu-forméza : credinti'a in Dumnedieirea lui Isus si in Dumnedieirea doctrinei Sale. Fara aceste doue nu este cu potintia o viétia religiósa-morala ; ér pentru a formá in cetitoriu acésta convingere autoriulu folosese tóte acele argumente neresturnabile, cari emanéza din revelatiune, puse in ordine si sistema cu ajutoriulu sciintiei.

(Va urmá.)

Respunsu

la epistolele parochului betramu.

II.

Iubite unchiule ! Ti-am promis in respunsulu meu, publicatu in nrulu 49 alu acestei foi, ca voi scrie si eu despre tienut'a, ce ar fi se observeze preotulu la alegerea membrilor primariei, seau antistiei comunale.

Este unu lucru fórte greu pentru mine a scrie despre acésta tema. N'am traitu in satu ; si astfeliu n'am avutu ocaziune a cunósce viéti'a si imprejurárele sateloru din propri'a mea intuitiune. Avendu inse flecare omu detorinti'a a spune ceeace scie si ceeace crede, ca este bine pentru unu mersu mai regulatu alu vietii publice, voi depune si eu in cele ce urméza ceeace sciu in acésta privintia. Cestiunea acést'a chiar din punctulu de vedere alu bisericeii si scólei nóstre, mie mi-se pare de mare importantia mai cu seama in considerarea, ca multe din necazurile sateloru, cari mai tóte devinu in urma necazuri si greutáti mari pentru biserica si scóla, si-ieau inceputulu din nentielegerile, cari se ivescu pre ici, pre colo la alegerea primariei.

Ceeace sciu eu in acésta privintia se reduce la urmatórele :

In orice feliu de alegere omulu chiamatu a alege iea asupra-si o grea si mare raspundere, si adeca nici mai multu, nici mai putienu, decât ca alesulu va fi la inaltimea missiunei sale, si si-va face cu scumpe-tate detorinti'a pre terenulu vietii publice, pre care terenu prin alegere lu-investim cu puterea de a lucrá in numele nostru, alu celoru cari l'am alesu.

Primariulu satului este in viéti'a comunei politice dupa natur'a postului ce-lu ocupa, unu feliu de parinte alu satului. In manile lui depune satulu ingrijirea administratiunei comunale, ér acésta administratiune cá si oricare administratiune din lume insemnéza fórte multu. Antisti'a comunala are chiamarea de a ingrijí de sustienerea ordinei si sigurantieii publice in comuna, si in acelasi timp a promová prin bune dispositiuni afacerile comunei spre usurarea sarcineloru si greutátiloru poporului.

Comun'a politica dupa organisarea actuala a ei este unu micu stat ; si aceleasi detorintie, cari cadu in mare in sarcin'a statului, cadu in micu in sarcin'a comunei politice. Deosebirea este numai aceea, ca pre cand statulu si-esercéza functiunile prin oficianti cu studie si cu practica multa, — pre atunci in comuna in fruntea afaceriloru se afla in postulu de primariu mai de regula unu omu, care n'anvetiatu carte multa, unu plugariu, carele mai nainte de a fi fost alesu in acésta functiune s'a ocupatu numai de afacerile plugariei si ale vietii sale casnice.

Mi-vei dice inse, ca in conducerea afaceriloru comunei politice nu este numai primariulu singuru. In antisti'a comunala are unu rol principalu notariulu comunalu, carele este unu omu cu carte, si dupa lege unu omu cu carte multa si trecutulu prin unu greu esamenu. Asia este. Notariulu este unu omu inteligentu, care cunósce legile, si carele in tóte afacerile póte se dea cele mai bune sfaturi primariului, si astfeliu póte se créda cineva, ca lucrurile potu se mérga bine si cu unu primariu mai asia, precum l'a lasatu pre elu Dumnedieu se fia. Si adeverulu este, ca unu notariu bunu póte face multu bine comunei. Cand inse pre langa unu bunu notariu este in fruntea afaceriloru comunei si unu bunu primariu, credinti'a mea este, ca binele, pre carele l'ar poté face notariulu singuru, se duplica prin ajutoriulu, pre carele póte se i-lu dea unu primariu bunu. Apoi binele si in comuna, cá si in alte partii, de lipsa este, se fia cât mai multu, pentruca si asia nu este nici odata de ajunsu.

Greutatea cea mai mare pentru o buna administratiune este : ca in administratiune, fia ea de orice natura, nu este de ajunsu numai mintea si respective cunoscinti'a legiloru ; ci de lipsa este pre langa acést'a a cunósce necazurile corporatiunei, pre carea o administrezii, si a fi petrunsu de o inima insufletita de a starui si a lucrá intr'acolo, cá aceste necazuri, incát cu potintia este, sè-se imputieneze prin bune dispositiuni administrative.

Acésta insufletita inima, eu asia credu, ca o are de sigur si fiacare notariu comunalu ; dar in acelasi timp faktu este, ca greutatea sarcinei nu o póte cunósce si judecá nimenea mai bine, cá si omulu, carele o pórtá. Greutatea plugariului nu o cunósce nimenea atât de bine, cá celuce tiene de córnelu plugului precum nici pre a maiestrului si a negutiotoriului, nu o cunósce nime asia de bine cá si celuce traiesce dupa o maiestria a s'a, seau dupa comerciulu.

Daca unu astfeliu de omu este alesu de primariu, si daca elu nu se bate dupa primaria nici pentru cinste, nici pentru venitu, seau interesu personalu , atunci elu este neaperatu man'a drépta a antistiei comunale, care mana, tocma pentruca este drépta, póte se indrepteze multe, si prin indreptare se faca multu bine.

Care va se dica, dela unu bunu primariu comu-

munalu, nu se cere alt'a, decât unu interesu cât mai mare de binele satului, pentruca acestu interesu de binele comunei afla modulu de a realisá tóte cele bune in cunoscintiele si capacitatea administrativa a notariului comunalu si in sprignulu, ce i-lu da de siguru in cele bune reprezentanti'a comunala si intréga comun'a.

Purcediendu de aci, asia credu eu, ca positiunea preotului la alegerea de birae este fórte usióra. Densulu cá spiritualulu comunei cunósce pre toti poporenii, le scie dispositiunile psihice, cunósce virtutile si gresielele; si pre langa acestea mai luandu de punctu de manecare si insusirea cuprinsa in cuvintele apostolului Pavel: „cas'a s'a bine chivernisindu-si,“ nu se póte, cá se nu afle pre omulu bunu de primariu, si nu se póte, cá alegerea procésa pre acésta basa se nu fia nimerita.

* * *

Sum siguru, iubite unchiule, ca cetindu cele scrise pana aci, ti-va veni vrendu nevrendu in minte a-mi reflectá: „lesne Dtale a face teorii la més'a verde, si a dice ca alegerea de birae este usióra, dar én poftim incóce, in satulu cutare, seau cutare, se vedi ce este in satu, si-apoi se vorbesci, se-te vedu, ce vei dice atunci! Se vedi, cum lupta prin sate interesele personale ale ómeniloru in aceste alegeri, si apoi se-ne dai sfaturi. Se vedi adeca, ca in satulu cutare este o familia puternica, la carea apartiene jumetate satulu, si carea voiesce se aléga primariu pre unu omu din neamulu loru, pentruca acést'a o pretinde védi'a si interesele familiei. Se vedi apoi ca in altu satu sunt doi preoti, cari nu se pré intielegu bine unulu cu altulu. Amendoi au in poporu câte o partida, si fiacare voiesce se-se aléga primariu unu omu din partid'a lui. In altu satu are arendasiulu trecere la multime de ómeni, si voiesce se-se aléga din acesti'a primariu, cá se aiba si elu folosu din trecerea lui in comuna. Si-apoi glasulu arendasiului glasuieste in multe párti mai bine, decât glasulu altoru pastori si conducetori. In altu satu are domnulu de pamentu voi'a se puna elu primariu pre unu omu alu lui, in altulu notariulu, in altulu invetiatoriulu, si mai altii potu se aiba acésta voia. Poftimu acum si vorbesce cá preotu cu pastoral'a“!

Ti-am prevenitu eu, iubite unchiule, cu aceste reflexiuni, cá se nu-ti mai facu de lucru cu ele, si dóra se-me intrebi Santi'a ta de nou in acésta cestiune. Cestiunile, ce se referescu la orice alegere sunt multu putien odióse si delicate, pentruca intrensele este vorb'a de persóne, si fiend greu si delicatu lucru a vorbi de persóne, bine este, cá astfelu de cestiuni se-se rafuiésca celu putienn pre calea publicitatii cât mai grabnicu.

Sciu si eu daca nu din propri'a intuitiune, celu putien din poveste, ca tóte reflexiunile, ce mi-le-ai poté face, si pre cari de altcum le-am insiratu eu mai sus, din nefericire in multe comune sunt fapte,

si inca fapte, preste cari nu poti trecè cu un'a, cu doue. Sciu si aceea, ca daca m'ai intrebatu, ascepti dela mine sfatu, si inca sfatu bunu, carele se fia unu adeveratu leacu pentru tamaduirea releloru sociale, cari esista in viéti'a publica de prin sate.

Care este deci leaculu, prin carele s'ar poté curá radicalu acestu reu?

Romanulu dice: „cà nu este bóla fara leacu.“ Si daca astfelu dice romanulu, atunci trebue se-se gasésca leacu si pentru relele, amintite mai sus.

Purcediendu doftoresce lucrulu celu dantaiu pentru aflarea leacului este, se facemu diagnos'a morbului si respective se-i studiamu causele, cari l'au produsu si atunci leaculu este aflatu: se delaturàm aceste cause si morbulu incéta de sene.

Credinti'a mea in ceeace privesce causele releloru, de cari suferu astadi satele nóstre este, ca tóte aceste rele provinu in prim'a linia din pecatele trecutului de trista memoria alu poporului nostru, ér in a dou'a linia din imprejurarea, ca acestu poporu nu a fostu studiatu de ómenii seu cu destula atentiune, si nu i-s'a datu destula importantia; ér lips'a acestui studiu a produsu dupa mine, precum ti-am scrisu si in róndule trecutulu, multe gresieli pre terenulu vietii nóstre publice.

Este greu apoi se-te lupti cu pecate vechi, pentruca stepanirea pecatului este cea mai puternica stepanire din lume. Avem inse in acésta privintia noroculu, ca pecatele, de cari vorbimu, ori cât sunt ele de vechi si inechite, nu sunt pecate, cari isvorescu din firea romanului, si totu pecatulu, carele nu este din fire, asia crede celu putienn romanulu, are lecuire. Dóne lucruri se receru pentru acésta operatiune psihica, si anume: bunavointia si studiulu specialu alu psihologiei poporului romanu.

Bunavointia avem toti, dar in ceeace privesce studiulu, de carele vorbimu, posibilu este, ca la multi, daca nu la toti ne lipsesce multu din acestu studiu. Si de aici vine, de se intempla, se lucràm, si se facem multe in necunoscintia de cauza, si in urmare se gresimu, ér aceste gresieli se vedu apoi in relele, de cari suferu poporulu.

Tóte aceste rele inse se voru imputiená in proportiunea, in carea vom inaintá in acestu studiu, si vor disparé cu totulu atunci, cand prin studiu vom deveni stepani preste gandulu si inim'a romanului, si cand acésta stepanire o vom luá de basa in tóte lucràrile nóstre pre terenulu vietii publice.

Me vei iertá, daca m'am abatutu putiennu dela tema, dar speru, ca din cele ce urméza me vei intielege, pentruce mi-am permis acésta abatere.

Este vorb'a de tienut'a preotului in alegerea de primariu, si preotulu, ori cum s'ar ferí de acésta alegere, nu póte fi scutitu de a participá.

Apoi bine, se-o faca, dar, precum bine scii, iubite unchiule, preotului numai atunci i-sta bine unu astfelu de amestecu, daca prin cultur'a si bunatatea

inimei lui a știut, se-si cascade rolulu de conducătoriu, si in tóte se afla in fruntea credintiosiloru sei. Credintiosii mergu cu preotulu lor, si preotulu cu densii spre a face si a promová cele bune. Alcum daca preotulu este intre credintiosii sei numai a diecea spitia la róta, atunci mai bine se remana acasa, pentruca mergendu de regula se intempla, ca mai multu perde din védi'a s'a, decât cascade.

Va se dica si in alegerile comunali, ca si in tóte afacerile, daca preotulu voiesce se aiba locul, carele i-compete, trebuie se-si cascade din vreme acestu locu lucrandu si traindu asia, precum i-dictéza pastoral'a.

Este de mare pretiu pentru fie-care omu védi'a si trecerea, de carea se bucura cineva inaintea ómeniloru, intre cari traiesce. Pentru nimenea nu este inse de atât'a pretiu, cá si pentru preotu. Preotulu valoréza inaintea lumii din afara numai atât, cáta trecere si autoritate are inaintea credintiosiloru sei si încât a știut se promoveze bunastarea poporenii lui sei.

De aceea, credinti'a mea este, ca daca vre unu preotu obsérva, ca in alegerile de primariu, cari au se urmeze, elu nu are in poporulu seu locul, ce-i compete, atunci mai bine se-se retraga, decât se participe, si retrasu se-se pregátésca a-si ocupá locul, carele-i compete dupa positiunea, ce ocupa.

Alegerile vinu, si se trecu, potu se fia nimerite, si potu se fia mai putienu nimerite. Invetiatura multa potem luá inse din ele, pentruca in alegeri vede omulu, cât valoréza, si cât póte contá pre sene, si pre ómenii sei. Eu nu me indoiescu, in comunele, in cari referinti'a dintre preotu si credintiosi este normala, si respective astfelu, cum trebuie se fia, si unde preotulu cu credintiosii sei voru procede la alegere avendu in vedere numai binele comunei — aceste alegeri vor reusi bine; ér unde acésta referintia nu este astfelu, si unde nu se va procede la alegere cu acestu gandu unicu bunu, alegerile vor reusi mai putienu bine. Dar daca vom invetiá din ele, cá si din alte afaceri ale vietii publice, si vom lucrá, cá se imputienám, si se sterpimu necazurile, de cari suferé astadi poporulu nostru, atunci incat pentru viitoriu vom deveni neapératu mai puternici si mai abili pentru ori-ce actiune.

Este grea si necajita starea si positiunea preotului romanu mai cu seama intre imprejurárilu vietii de astadi, dar daca privimu in trecutu, aflám, ca acésta stare si positiune a fost si mai grea. Betranii nostri s'au știut inse aflá in tóte; si daca ei au știut se iésa biruitori din multe ispiti ale timpuriloru, credinti'a mea este, ca ei eran cu turm'a, si turm'a cu densii. Se facem si noi astfelu. Se mărimum puterea turmei celei cuventatóre, cá printrens'a se-ne potem mări si puterea si védi'a nóstra, si atunci dilnicu ne vom convinge, ca fiecare cestiune publica ne va aflá mai bine pregátiti.

De aceea repetu, ca alegerile vinu si trecu; ér

chiamarea preotului fiendu a-se ocupá de lucruri netrecetórie, si in alegeri preotulu trebuie se fia inspiratu numai de acésta chiamare a s'a, si numai încât vede, ca prin o alegere nimerita promovéza interesele poporului, se-se puna in frunte, si se-lu conduca; ér încât nu o-ar poté face acést'a, se invetie, si se studieze causele, si apoi se-se pregátésca, cá alte ocațiuni se-lu afle la locul, carele i-compete.

Este frumosu, cand presentele multiemesce pre omu, dar daca acest'a nu multiamesce pre cinev'a, cu atât mai multiemitu lu-va aflá viitorulu, cand acelu multiemitoriu viitoriu, va fi rezultatulu muncii sale.

Credindu, ca prin acestu respunsu am satisfacutu, încât am știut, dorintiei Santiei tale, si promitiendu-ti ca in curend ti-voiu raspunde si la cele ce mi-ai scrisu Santi'a t'a cu privire la regulamentul pentru disciplina, ti-dorescu tot de odata serbatori fericite!

Augustin Hamsea.

Viéti'a crestinésca procura omului adeverat'a linisce sufletésca.

„Veniti la mine toti cei ostentati si insarcinati si voiu odichni pre voi. Mat. 11. 28.

Dorinti'a de a fi indestulitu si multiemitu cu sine, de a nu indurá suferintie dintr'o parte s'au dintralt'a, este ideia de predilectiune, ce preocupa pe omu in tóta buna vremea. Elu lupta in drépt'a, lupta in steng'a, numai ca se si-o póta realisá. Si in adeveru, cine nu s'ar stradui dupa linisce sufletésca, care este starea inimei cea mai fericita. Este, putem dice, celu mai importantu principiu alu vietii. De aceea perderea liniscei sufletesci merita compatimire, ér dobandirea ei deosebita atentiune. Cei mai multi ómeni inse gresiescu in alegerea mijlócelor, dela cari atárna linistea sufletésca, si adesea se trediescu imbránciti sub loviturile sortiei. Atunci isi perdu cumpétulu si isi blastema ór'a, in carea s'au nascutu.

In espunerile, ce urméza, se-mi fie permisu a dovedi in putiene cuvinte, ca mai alesu viéti'a crestinésca este, care procura omului adeverat'a linisce sufletésca.

I.

Bani, avere, bogatie! Iata idolulu predilectu la care se inchina atât de multi ómeni. Si óre nu este indeplinu motivata staruinti'a adesea fébrila in scopulu de a se imbogati pe intrecute? Au nu este bogati'a puterniculu mijlocu, prin care se potu indeplini multe lucruri frumoase si folositoare? Nu a contribuitu si nu contribué ea la progresulu omenimei? Au nu este ea, care raspunde la atátea trebuintie dilnice. Omu cu mintea sanetósa nu este, care se combata insemnatatea bogatiei. Inse daca are averea parti bune, are si scaderi destulu de mari. Se póte afirmá, ca in lume nimicu mai nestatornicu, mai putien sigur decât chiar bogati'a. Ea este espusa focului si furtului, inundárilor si altoru asemenea pericole. Si cât de amara este sórtea acelor'a cari dispunédu odinióra de bogatii, incepu se le pérda si ajungu in cele din urma in peripetiile miseriei! Unde le este atunci linisce sufletésca? Dispare dintr'o data. Dar chiar si castigarea si chivernisirea bogatiilor este impreunata cu ostenele si jertfe nu arareori uriasie. Si se nu uitám érasu, ca tocmai vánarea dupa bogatii este, care pe multi i-impinge pe cararea faradelegiloru, aplicându mijlóce vrednice de condamnatu si ignorându cele mai sante detorintie. De aceea dice Apostolulu

Pavelu : „Cei ce vor sè-se imbogătișca, cadu in ispite si curse“ (Timot. 6, 8.)

Nu mai putienu decât bogatiile ofera omului mângaiere placherile sensuale. — „Vinulu veselesce inim'a omului,“ dice proroculu. Dar consumate fiindu cu lacomie si fara cumpetu beuturile ducu la betie, acésta patima cumplita, isvorulu atătoru rele. Recreatiunea inca este priincioșă atât corpului cât si spiritului mai ales dupa munca si ostenéla. Daca inse se preface in lene, atunci devine inceputulu tuturor reutătorilor.

Multi ómeni credu a fi gasitu mangaerea si liniscea sufletésca in ranguri si onoruri, la cari aspira din respuferi. Este si frumosu, cand cinev'a lupta pentru ele. A te affá intr'o positie inalta, a te bucurá de renume si a trece de omu valorosu este a satisfacé unei nobile ambitii inascute omului vrednicu. Dar rangulu si onorurile, ele singure, lucru indeobsce cunoscutu, nu sunt in stare a procurá omului adeverat'a liniscea sufletésca. In adeveru, câti nu au fostu si nu sunt, cari in asemenea casuri pe nedreptu sunt invidiati, calumniati si chiar persecutati cu inversunare.

Intr'unu gradu cu multu mai insemnatu in sa se apropie de isvorulu adeveratei liniscea sufletesci sciintiele. Ele sunt o comóra sigura, de care omulu pôte dispune in tot locul. Cât de fericitu a trebuit se fie filosofulu, care a esprimitu : „Omnia mea mecum porto.“ i. e. Tot ce am ducu cu mine. Stiintiele luminându-ne mintea ne oferu totodata putintí'a a ne sci affá in imprejurările vietiei adesea fórte vitrige si ne indica calea a tot ce este adeveratu, nobilu si frumosu. Dar nici chiar sciintiele nu sunt suficiente intru a ne procura fericirea dorita sub tóte imprejurările vietiei.

Vedem asia dar, cà nici bogatiile, nici placherile sensuale, nici rangulu si nici chiar stiintí'a nu ne pôte procurá adeverat'a liniste sufletésca, alu carei isvoru trebue cautatu in viati'a crestinésca dupa dis'a Mantuitoriului : „Pace lasu voue, pacea mea dau voue, nu cum dà lumea, eu dau voue.“ Ioan 14, 27.

De aceea multi ómeni cu inim'a sdrobotita au alergatu si alérge sub adapostulu ei, ca unu Ioanu gura de auru, Augustinu si alti. Viati'a crestinésca este, care da putintí'a se ne aventam cu sufletulu mai presus de nevoile dilnice, care nici in cele mai cumplite vicisitudini nu ne parasescu.

II.

Creștinulu evlaviosu considera buna starea s'a cá unu daru alu lui Dumnedieu si cauta a se aratá vrednicu de ea. Elu nu asculta de cei ce-lu indémna la fapte nesocotite, ci de prescrierile legei morale, elu face intrebuintiare de tot ce e omenescu, fara a i-si uitá de folosulu particularu si comunu, fara de a perde din vedere urmarile bune sau rele a pasiloru, ce are de cugetu se intreprinda ; pe cei lipsiti i sprijinesce de-i sta in putere ; intrevine cu sfatul, unde se ivesce necesitatea ; elu i-si pastréza cumpetulu in tóte imprejurările si nu-si atrage stricaciune cu voi'a.

Totusi se pôte intemplá, cá si elu se fie lovitu fara crutiare de varg'a sortii si aruncatu in bratiile nenorociriloru adesea cu totulu neprevédute. Unu morbu fara veste i-lu cuprinde si-lu muncesce in patulu celoru mai cumplite dureri. — Mórtea i rapesce pe uniculu fiu prea iubit. I-si frânge unu bratiu seau i-si perde vederea s'au intimpina pedeci neinvinsu in spre tient'a, ce urmaresce. Desi multa amaraciune i casiunéza astfelu de calamitáti in sa nu desperéza, bine sciindu, cà in inaltime locuesce acél'a, care cérca pe cei drepti, care se ingrijesce de toti si de tóte. Dela elu astépta tot ajutoriulu. Dreptu esemplu maretiu ne pôte servi Iovu, care a induratu miseriiile

cu o liniscea sufletésca uimitóre, dicendu : „Domnulu a datu, Domnulu a luat, fie numele Domnului binecuvéntatu.

Nicolae Musca,
clericu c. III.

ODA.

— La nascerea Domnului. —

La Tine plecam, la Tine grabimu,
O Isuse dulce ! se te marimu
In diu'a de astadi, cand te-ai nascutu,
Când lumii 'n salute, te-ai prefacutu ! . . .

O stea ne conduce, se te vedemu
In ieslea cea sfânta — din Vifleemu ;
Si Tu Lumina, a lumii ceresci,
Cu a Tale raze, ne cuceresci ! . . . .

In voia buna, ni se stranutu,
Tóta viéti'a de griji sbatuta ;
Câci adi ne-aduci, de sus mantuire,
„Pe pamentu pace, bunavoire !“

Idolii negrii, de-a T'a lumina,
Cadu cu rusine . . . si Ti-se 'nchina . . .
Cum n'am vrea dar, se fim langa Tine,
Care ne-adusesi, atât'a bine ? !

Deci catra Tine, plecam si grabimu
O Isuse dulce ! se te marimu,
In diu'a de astadi, cand te-ai nascutu,
Cand lumii 'n salute, te-ai prefacutu ! . . .

Chitighazu, (Kétegyháza) 3. Dec. 1886.

Ioșif Ioanu Ardeleanu.

INTREBAREA SUPERFLUA.

(Poesia didactica.)

— Ce duci in caru, mei Ioane ?
— Ducu a casa nisce póme !
— Minti ; dór' vedu cà-su lemne verdi ?
— Nu 'ntrebá cand si tu vedi !

Giorgiu Vasiliu.

D i v e r s e.

† *Necrologu.* Scólele nóstre centrale romane ortodoxe din Brasievu, precum cu durere aflám, au imbracatu septeman'a trecuta doliulu, perdiendu pre unu vrednicu si neobositu lucratoriu la inflentiarea si sustienerea loru. *Constantin Popasu*, fostu comerciantu, presiedintele Eforiei scólelor rom. de religiunea ort. din Brasievu, membru alu Gre-

miului romanu de comerciul levantin, membru in consiliul de administratia alu institutului Albin'a, si membru alu asociatiunei transilvane si alu mai multoru reuniuni de cultura si binefacere dupa unu morbu scurtu a inceputu din vietia in 14 26 decemvre 1886 in etate de 75 de ani.

Pre reposatulu lu-deplangu fi sei: Ioan si Constantin, ficele sale: Mari'a, maritata Ghidiu, Elen'a si Emili'a, ginerele seu Andreiu Ghidiu, protopresviterulu Oravitei, fratele seu, Inaltu Pré Santi'a S'a, parintele Episcopu alu Caransebesiului Ioan Popasu si noumerosi consangeni si amici. Lu-deplangu mai departe scólele nóstre din Brasiovu, si printrensele biserica si natiunea, carea prin trecerea densului din vietia au perduto unu demnu si neobositu lucratoriu.

Remasitiile pamentesci alu reposatulu in Domnulu au fost espuse in sal'a mare a gimnasiului romanu din Brasiovu, ér Marti in 16/28 Decemvre a. c. la 2 óre dupa amédi au fost depuse cu solemnitate in cimiteriulu bisericei santului Nicolae din Brasiovu intre lacremile fara sfersitu ale familiei si insotite de durerea si condolenti'a numerosiloru amici si cunoscuti, fiendu de facia unu publicu, cum arare ori se vede in Brasiovu la asemenea ocasiuni. De facia era intréga inteligenti'a romana din Brasiovu si reprezentantii tuturor corporatiuniloru din Brasiovu. Institutulu „Albin'a“ era reprezentatu prin dnii Iacob Bolog'a si Parteniu Cosm'a. Inainte de a fi transportatu corpulu defunctului se tienura dela tribun'a invelita in negru din sal'a gimnasiului doue vorbiri misicátóre, si anume: un'a prin dlu advocatu Nicolae Strevoiu, ér a dou'a prin dlu Stefan Iosif, directorulu Gimnasiului.

Servitiulu funebru a fost oficiatu de parintele protopresvitoru Ioan Petricu cu asistenti'a mai multor preoti, carele prin o cuventare nimerita facu o schitia a vietii reposatului. Dupa parintele protopresviteru mai tienu unu discursu dlu Diamandi Manole in numele gremiului comeroiantiloru romani.

Depunend si noi o lacrima de durere pre mormentulu reposatului i-dicem: se-i fia tierin'a usior'a si memori'a eterna!

* *Unu nou pamentu scolariu.* Aflam cu bucuria, ca credintiosii nostri din comun'a filia Tiganesci in protopresviteratulu Beinsiului au cumperatu cu pretiulu de 300 fl. v. a. unu pamentu, alu carui venitu l'au destinatu, ca se ajute intru acoperirea trebuintieloru scólei nóstre confessionale romane de acolo.

Apretiandu zelulu si stredani'a fratiloru nostri din Tiganesci intru cumperarea acestui pamentu, dorimu, cá Ddieu se-le resplatésca insutitu si inmiitu denariulu depusu pre altariulu culturii nóstre nationale. In specialu multiemimu si domnulu advocatu Teodoru Fassie pentru sprijinulu ce-l'a datu numifiloru frati ai nostri intru cumperarea acestui pamentu.

Concursu.

Pentru deplinirea postulu invetiatorescu din comun'a Zimbru cu fili'a Dulcele si Brusturescu, prin acést'a se escrie concursu cu terminu de alegere pe 29. Decemvre st. vechiu a. c.

Emolumintele impreunate cu acestu postu sunt:

- 1) Salariu fix in bani gat'a 300 fl. v. a.
- 2) 12 orgii de lemne din care se va incaldi si sal'a de invetiamentu.
- 3) Cuartiru liberu cu dóne chilii, cuina si camera, precum si gradina de legumi.
- 4) Pentru scripturistica 5 fl., pentru participarea la conferintia 5 fl., si pentru curatitulu scólei 10 fl.

5) Dela inmormentari mari 50 cr., dela inmormentari mici 30 cr., unde va fi poffitu.

Afara de aceste, pentru instruarea prunciloru lucratoriloru dela fabric'a de parchete din locu, póte contá anualminte la 100 fl. v. a.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati ca recursele loru provédiute cu:

1) Testimoniu despre absolvarea sciintieloru pedagogice cu succesu bunu.

2) Testimoniu de calificatiune pentru statiune buna.

3) Testimoniu din limb'a magiara in intielesulu art. XVIII. §. 6. a legii din 1879.

4) Testimoniu de moralitate despre conduit'a de pana acum — adresate comitetulu parochialu din Zimbru, sele subscérna pana in diu'a premergátóre alegerei, Multu On. Domnu Georgiu Lupsi'a, inspectoru scolaru in Diecs per Al-Csill, ér pana la alegere se se presenteze in sant'a biserica din locu, spre a-si aretá desteritatea in cantare si ritualele bisericesci.

Zimbru, la 26. Noemvre 1886. st. v.

Comitetulu parochialu.

Ioanu Caracioniu, m. p.
preside si not. cerc.

In contielegere cu: GEORGIU LUPSI'A, m. p. preotu inspect. cerc. de scóle.

—□—

In urmarea ord. cons. Nr. 217 sc. se escrie concursu pentru indeplinirea postulu de invetiatoriu la clas'a antaiu din comun'a micsta Fenlacu, in cottulu Temisiorii, cu terminu pana la 11. Ianuariu 1887 st. v.

Emolumintele sunt: in bani 300 fl., pentru 4 orgii lemne 40 fl., pentru 6 orgii paie 48 fl., scripturistica 5 fl., conferintia 10 fl., si 20 meti grâu; dela inmormentari cu dusu la biserica 1 fl., fara dusu la biserica 50 cruceri; — cuartiru cu gradina, intra si extravilane.

Recursele instruate in sensulu Regulamentulu scolaru, se se adreseze Comisiei scolare romane in Fönlak, per Neu-Arad.

Demetriu Dolga, m. p.

inspectoru scol. alu diecesei Timisiorii si Versietiiului.

Nr. 287.

Publicatiune.

Conform §-lui 124 din „Regulamentulu pentru procedur'a judecatorésca in cause matrimoniale,“ se publica celoru interesati spre seire si acomodare, cumca: matrimoniulu (casatori'a) incheiatu in biserica rom. cath. din Banat-Comlosiu la 2. Noemvre 1862 intre feciele: *David Sustrán*, de religiunea gr. orientala, si *Anna Tisza*, atunci de religiunea rom. cath., ér acum de confessiunea reformata, in urm'a procesulu matrimonialu edictalu, incaminatu de catra Anna Tisza locuitoare in Oradea-mare, contra barbatulu ei pribegitu David Sustrán, a carui ultima ubicatiune cunoscuta a fostu in St.-Nicolaulu-mare serbescu, — prin sentinti'a acestui Scaunu protopopescu de datulu 2/14. Septemvre a. c. Nr. 206., aprobata prin sentinti'a Consistoriulu gr. or. din Oradea-mare de datulu 20. Octomvre a. c. Nr. 815. B., — cu privire la inctulu, si pe bas'a pribegirei de 22 ani a acestui'a, — s'a desfiintiatu finalminte.

Oradea-mare, 1/13. Decemvre 1886.

Scaunulu protopopescu gr. or. alu Oradii-mari, cá foru de l. instantia in cause matrimoniale.

—□—